

1941-1944 Yılları Arası Yayınlanan “Yurt ve Dünya Dergisi”ndeki Köy ve Köylü Sorunları Üzerine Bir Analiz

Zübeyde YALÇINKAYA (*)

Öz: Araştırmamızda ilk sayısı Ocak 1941 yılında ve son sayısı Mart 1944’de yayınlanan “Yurt ve Dünya Dergisi”ndeki köy sosyolojisiyle ilgili veriler ele alınıp incelenmiştir. Köyün bilimsel açıdan ilk kez değerlendirildiği bu dergide köy ve köylü sorunlarına ilişkin sosyolojik bakış açısını bir taraftan gün ışığına çıkarırken, diğer taraftan derginin kendisinden önceki dergilerden farklı olarak köy ve köylü sorununu ele alırken aydın-köylü çatışmasını ön plana çıkaran “köycü söylem” yerine “bilimsel söylemi” oturtması üzerinde yoğunlaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Köy, Köy sosyolojisi, Köy davası, Şehir, Tarımda makineleşme, Köylü

An Analysis on the Problems of Villages and Villagers in the Journal “Yurt ve Dünya” Published between the Years 1941-1944

Abstract: The first issue of our study in January 1941 and March 1944, published in the latest issue of Journal of the country and the world in Sociology village data is examined. The village for the first time scientifically evaluated in this journal sociological perspective on the problems of the village and the villagers on the one hand the light of day, while the magazine itself, on the other hand, unlike the previous magazines intellectuals and peasants, while addressing the problem of conflict in the village and the villagers highlighting “peasantist discourse” instead of “scientific discourse” focused on resear.

Keywords: Village, Rural Sociology, Rural case, the city, the mechanization of agriculture, peasants

---

*) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Sosyoloji ve Metodoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi
(e-posta: zuyk19811@outlook.com)

Giriş

“Yurt ve Dünya Dergisi” 1941-1944 yılları arasında 42 sayı olarak yayınlanmıştır. Derginin yöneticileri; Adnan Cemgil, Pertev Naili Boratav ve Behice Sadık Boran’dır. Derginin kurucularının çoğunluğunun ABD’de de sosyoloji eğitimi gördüğü, ABD’nin uygulamalı araştırma modelinin etkisi altında kaldıkları ve bu doğrultuda eser verdikleri görülür. Dergide, Ziya Gökalp ve ağırlıklı olarak Le Play’in ekolü doğrultusunda köy toplumu incelenir. Bu ekolün en önemli temsilcileri, Mediha Berkes, Niyazi Berkes, Pertev Naili Boratav ve Behice Sadık Borandır.

Dergide; ırkçılık, faşizm, kapitalizm, eğitim, evrim teorisi gibi çeşitli konular ele alınıp incelenmiş olsada köy sosyolojisi açısından ele alıp inceleyeceğimiz dergide emek, sermaye, kapitalizm, marksist anlayışa göre üretim-üretim araçları- üretim araçları sahipleri, köy, köylülük, köyde batılılaşma hareketi ve inkılapların etkinliği, köyde meydana gelen değişimler, aydınların köye bakış açısı, köy incelemelerinde nasıl bir yol izlenmesi gerektiği, köylünün sağlık anlayışı, köylünün gelenek ve göreneklerinde meydana gelen değişimler, köy toplumu üzerinde dinin etkisi ve bunun gelenek-görenek haline dönüşmesi, köylülerin toprakla ilişkisi, köy nüfusunun azaltılması, köy nüfusunun sanayi alanında çalışmaya yönlendirilmesi, köylü-doğa-toprak ilişkisi, şehirleşme, sanayileşme, tarımda makineleşme, ağa-tüccar-bakkalın köylü üzerindeki etkisi gibi konular üzerinde durulmuş, bunlarla ilgili veriler dikkate alınmıştır.

Köy konularını ağırlıklı olarak işleyen bu dergi köyü “Köy Davası” şeklinde ele alır ve köyün şartları iyileştirilerek şehirle arasındaki teknik ve kültür seviyesi aynı hale getirilmesini savunur. Köy-şehir ikililiğine karşı çıkar. Köyü kendi şartları içinde kendi haline kederine bırakılması yerine, köyü şehir seviyesine getirmeyi hedef edinir. Bu anlamda köy davasını romantik köycülük olmadığını, köye gitmek yada köyü köy olarak bırakmak yerine köyü şehirleştirmenin gerekliliği üzerinde durur (Boran, 1941: 34). Köy davası, memleketin diğer sosyal sorunlarından bağımsız kalmaz ve bu konu ne kadar objektif ve realist bir zihniyetle donatılmış olarak ele alırsa davanın çözümüne o kadar yaklaşılabileceğine inanılır (Boratav, 1941: 122-125).

“Yurt ve Dünya Dergisi” kendinden önceki inkılapçı/devrimci dergilerden kaygı, düşünce, soruna yaklaşım biçimi açısından ayrılır. Dergide kendinden önceki dergilerin halkçı politikayla yaklaştığı köy ve köylü sorunlarının köylü halkın eğitilerek köy kalkınmasının gerçekleştirilebileceği düşüncesini bir tarafa bırakır. Çünkü köy davası ne aydın-köylü ikilemi ne romantik köycü politikalarla çözümlenecek bir sorun değildir. Köycülük hareketi doğrultusunda hareket eden aydın köyü ve köylüyü tanımamaktadır ve bu anlamda köylüyü çeşitli konularda bilgilendirme girişimleri havada kalmaktadır. Aydın köyü modernleştirme adına anlattıklarını köylünün anladığını sanırken, köylü ise anlamış gibi yapmaktadır. Aydın köylünün seviyesine inememiş ve köylüde aydının seviyesine çıkamamıştır. Dergide köylülere kooperatifler konusunda bilgi vermeye çalışan kişinin “Anladınız mı?” sorusuna köylülerin “anladık” cevabı vermesi buna güzel bir örnek

teşkil etmektedir. Köylüye konferans veren aydın gittiğinde köy öğretmeni köylülere sorar “Gerçekten anlattıklarımızı anladınız mı?” köylüler ise “yok” derler. Öğretmen yazık adam demedimi anlamadığınızda söyleyin diye dediğinde köylülerin cevabı trajik-komiktir “anlamadık diyeydikte bir daha mı dinleyeydik”. İşte bu köylü-aydın kopukluğunuda ortaya koymaktadır (Ali, 1941: 323-325).

Dergi, köy kalkınması için gençlerin askerlik hizmetine benzer bir şekilde bir senelik köyde mecburi hizmet “sağlık, iktisat, idari, vb. işlerde) yapmaları ve bu hizmet sırasında köyün ve köylünün bünyesini öğrenerek ileride geçecekleri makamlarda köyün kalkınması ile ilgili ameli bilgiyle donatılmış olması tarzındaki fikirleri de eleştirir ve köyü öğrenmek işinin, her ilmi tetkik gibi planlı bir şekilde yapılması gerektiği, köyün iktisadi ve teknik bünyesi gelişme ve ilerleme şeklinde değişmeden, köye dışarıdan bir müdahalenin etkisi olmayacağı ifade eder (Boratav, 1941: 127-128). Bu açıdan Kadro dergisinin devamı olmadığı, inkılapların köy halkına benimsetilmesinden ziyade ne kadar yerleştiği konusuna bilimsel açıdan yaklaşır. Kendisinden önceki dergiler gibi dergide aydına ulu/kutlu bir misyon yüklemek yerine köy nasıl, niçin, ne şekilde incelenmeli sorusuna cevap arar. Bu açıdan derginin ilk sayılarında köylerle ilgili yazılan yazılara baktığımızda, köy nasıl tetkik edilmeli sorusuna cevap aranılması köyü bilimsel açıdan inceleme ve analiz etmenin kaygısıdır. Bunun içinde köy incelemelerinde izlenilecek bilimsel yol ve temelleri oluşturulmaya çalışılır. Daha önce yapılan köyle ilgili yazıları eleştirir ve onların obzektiflikten uzak olduğu, gerçeği yazmak yerine gerçeği batının hoşuna gidecek bir şekile büründürülüp, sunduğu ve iyi olmadığına kanaat getirilen köyün ananelerinden hiç bahsedilmediğine vurgu yapılır ve “Cemiyetin bir bütün olduğu, cemiyetin bütün cepherlerinin birbiriyle sıkı bir şekilde ilişkili ve alakalı olduğu” konusuna dikkat çekilir. Köyle ilgili araştırmalarda, araştırmacının bizzat köy içine giderek köylü gibi yaşayarak, uzun gözlemlerle köy ve köylüyü tanıyıp, tanıtacağı konusuna değinilir. Köye gitmeden köy ile ilgili yazılanların hayal ürünü olduğu ve gerçekteki köyü yansıtmadığı ifade edilir (Berk, M., 1941a: 26-30; 1941b: 16-25). Dergiye göre, köyle ilgili aydın yazıları ülkenin her alanda halkçılık politikasını uygulamaya koymaya çalıştığı bir dönemde köy ve köylüye yabancı kalmıştır.

Dergiye göre, biz de köy, bir kalkınma davası olarak ele alınır. Meşrutiyetle az da olsa başlayan, cumhuriyetle hız alarak devam eden devletin pulluk dağıtma, tohum ve damızlık vermesi, Ziraat Bankası ve Kredi Kooperatifleri yardımı bunun en önemli göstergesidir (Yırcalı, 1941: 8), fakat köy davası ismen olsada yardımlarla, köylüye desteklerle aşılmaya çalışılan bir süreç olarak algılanmıştır ve sorun yine çözümsüzlükle karşılanmıştır. Halbuki bizde köy davası her şeyden evvel üretim ve ekonomi davasıdır. Bu nedenle köyleri fikir ve vicdan yolu ile fethetmek kutlu bir gayret ve hürmete değer bir teşebbüste olsa, bu gayretler köylünün karnı doymadıkça sonuçlanamaz. Bu nedenle Türk inkılabının zaman ve engel tanımaz yaratıcı kudreti, Türk köyünü cennete ceviremedi ve bu da köyle ilgili yapılan gayretlerin yerinde saymasına sebep oldu (Aytekin, 1941a: 245-247).

Dergi, Köy kalkınması konusunda kedisinden önce yapılan çalışmalarını fikir seferberliği olarak görür. Çünkü hala batının etkisinden kurtularak, yerel bir bilim halini alamamıştır (Berkes, N., 1941d: 195-196).¹ Bu anlamda köy sosyolojisini bir taraftan yerel kılarken, diğer taraftan bu alanda nasıl bir yöntem izleneceği, ne tür konuların ne şekilde inceleneceği sorununa dergide çözüm getirilmeye çalışıldığı görülür. Bu anlamda dergi, kendisinden sonra yayınlanacak olan sosyoloji dergilerine sahip olduğu bilimsel bakış açısıyla ilk ve iyi bir model/örnek olmuştur.

Dergide incelenen konular ve inceleme şekli kimi zaman ağır eleştiriler altında kaldığı görülür. Dergide köyle ilgili incelemelerde bilimsel bir kaygı güdülsede, dergideki köyle ilgili yazılan yazılar Dünyada tek çiftlik modelinin hızla yayılmasına paralel olarak “ABD’deki tek çiftlik modelini savunuyor ya da toplu köyleri dağıtıp tek kişide mülkiyetin toplandığı bir sistemi yaymaya çalışıyor, zirai nüfusu büyük köyler gibi kasabalar halinde toplamaya çalışıyor, vb.” şeklinde eleştirilmiş ve suçlanmış, fakat çeşitli gazete ve dergilerdeki iddiaların eksik, yanlışlığı “Yurt ve Dünya Dergisi” tartışılır ve eleştirir (Boratav, 1941b: 122-125).

Tabiat-Toprak-İnsan İlişkisi

Dergide, tabiat-toprak-insan ilişkisi üzerinde durulur. Toprak üretim bakımından özgür olmadığı gibi insanda toprak üretimi için toprağın üzerinde ve toprak için özgürlüğünü kaybettiğinden bahsedilir. İnsanlar kendi varlıklarını toprağa adarken sadece emeklerini değil, sapan, düğün gibi araçların görevini yerine getirerek varlıklarının ve geleneklerinin özgürlüğünü de toprağa bağladığı ve ilkel araçlarla yapılan tarımsal üretim köylünün sarfettiği emeğin büyük bir kısmını yuttuğu için köylünün toplumsal faaliyetler için harcayacağı zamanda elinden aldığı görülür. Toprağın köylü üzerindeki mutlak hakimiyetindeki kırılma sanayileşmenin etkisiyle makinalaşma ve üretilen ürünlerin şehir ve kasaba pazarlarındaki fabrikaların madde ihtiyacını karşılamaya çalışınca ortaya çıkmıştır. Tarımsal üretimde kullanılan tarımsal araçların ve mühendis hesaplarıyla suyun tarlada kullanılması sonucu insanın toprağa kulluğu sona ermiştir (Yırcalı, 1941: 7-16), fakat dikkat çekici bir durum varki insanın toprak karşısındaki kulluğu yerine makinaya kulluğu başlamıştır.

İnsanın tabiatla ilişkisine bakıldığında iklim şartlarının köyün kuruluş yerindeki etkilidir. Mesela, köylü dondurucu bir kıştan kurtulmak için tehlikeli dahi olsa kayalar altında kalmayı tercih etmesi gibi... İnsanların toprağa yerleşmesinde dış amillerin etkisi dışında, insanın tabiat şartlarına uyumu konusuna da dergide değinilir. Mesela,

1) Köy Enstitülerinin çalışmalarını fikir seferberliği olarak görür. Bu seferberliğin amacı ise; “Gerilik ve cehaletin külli kuvvetlerin imhası: aydınlık ve ilerilik kalelerinin zaptıdır.” denilir. Bu anlamda üstüne yeni binalar koyacağımız temel keşifleri yapacak ve bize mahiyetini öğretecek, binaların bu temelde tutulması için gerekli şartları bize bulacak ilmide yaratmak gerekir. Şimdiye kadar ilmimiz işsizdi, bu toprağın malı ve mahsulü değildi. Şimdi iş başladı, bu işin tecrübelerinden ilmimizde kurtarmalıyız.

Yalçınkayalıklardan düşen bir taş parçalamak yerine, köylünün buna üç duvar ekleyerek ev haline dönüştürmesi gibi... Ancak insan-tabiat ilişkisine bakıldığında insanların bir kısmı tabiata esir durumda ve ona karşı koyamazken, diğer kısmı ise tabiat aracılığıyla tabiata karşı koyakta ve ona hakim olmaktadır (Kazmaz, 1941: 335-336).² Köy şeklinin sosyal yaşamdaki belirleyiciliği üzerinde duran dergi, köy şeklini oluşturan şartlar değişirse köyün şeklinin değişeceğini, insan-insan ilişkisini köy şeklinin birinci derecen etkilediğini ifade edilir (Berkes, N., 1941b: 7-15). Şavaşlar, köye eşkiyaların saldırması gibi... Bununla ilgili H. Reşit Tankut'un ifadesine göre; Anadoludaki köylü halk, 16. yüzyıla kadar ekonomik açıdan durumu oldukça iyiydi, fakat Hint yolunun bulunmasıyla ticaret yolları ile birlikte köylünün kaderi değişti. Anadoluda çıkan isyanlar, katliamlar ve mücadeleler yüzünden köylü köyünü terkedip, çıplak dağlara, kuş uçmaz kervan geçmez yerlere, تنها orman içlerine, susuz steplere, toprak altında mağaralara saklandı yada yerleşti. Bu durumda köylünün yaşamını teğmin etmesini daha da zor bir hale soktu. “Evet herkesin kazanı kapaklı kaynar. İçinde etmi, dert mi var bilinmez, ama bu günkü köylümüzün ne yediğini bilmemiz için kazanın kapağını açmak gerekmez. Onların mide-si yüzlerindende anlaşılıyor.” (Aytekin, 1941a: 245-247).

Dergi, köy toplumunu toprak ve tabiat ilişkisi içerisinde ele alırken, köyü ve köylüye dair nüfus, kültür, inanç, vb. bu doğal çevre tarafından şekillendiği ve kontrol edildiğine dikkat çeker. Çünkü köyde nüfus ne kadar artarsa atsin doğa şartları içerisinde çeşitli sebeplerle nüfus azalmaya uğrar ve eskiye benzer oranda nüfus miktarı devam edip gider. Köylü kadının ifadesiyle “Her zaman söylerim, kızlar çok çocuk doğurun, onların yarısından fazlası nasıl olsa ölür...” (Berkes, N., 1941a: 16-25 ve Berkes, M., 1941f: 82)³ Köy toplumunda yaşlının toprağa gözü baktığı için yani bugün yarın ölecek denilerek, bebekler ise yaşayıp yaşamayacağı belli olmadığı için nüfusa dahil görülmezler (Berkes, M., 1941d: 37).⁴

Dergide köy ile ilgili organizmacı bir yaklaşım dışında köy toplumunu incelerken mantık ilkelerinede dikkat edildiği görülür. Nitekim şu ifadeye baktığımızda; “Köyler zirai nüfusun teşkil ettiği topluluklardır, fakat her yerde ve her zaman zirai nüfus toplu bir köy halinde yaşamaz. Diğer taraftan, köy bir nüfus topluluğudur, fakat bütün nüfus toplulukları köy değildir, mesela, şehirler... (Boratav, 1941b: 122-125).

Köy Kültürü

Köy kültürünün ele alınıp incelendiği dergide, köy kültüründeki değişimi evrim açısından ele alıp değerlendirir. Köy kültürü kendinden evvel olan gelenek göreneklerin üzerine yenilerini ekleyerek şekil değiştirdi, her yeni olanın gelmesiyle evrimleşen köy

2) “Köyler birbirinin aynı değildir, her köyün kendine has tarafları vardır.”

3) Köylüde çocuk sayısı geçimle doğru orantılı olması önemlidir. Çocuk ölümlerinede kadercı bir bakış açısı vardır.

4) Köyün yoğunluğunun değişmesinde modern teknikler önemlidir.

yapısı, ziraatin keşfi, hayvanların evilleştirmesi, iş bölümünün oluşması, nüfusu besleyek gıdayı saklama usullerinden bugünkü batının ziraattaki modern teknik, usul ve araçlara ulaştı ve şimdide köy toplumu batı kültürünün etkisiyle evrimleşiyor (Şenyürek, 1941: 10-15). Fakat bu evrimleşme içinde köylü yeniliklere korku, şüphe ve dini bir kaygıyla bakmaktadır. Taki bunların aslında hayatı kolaylaştırdığına dair kanıtları oluşana kadar. Mesela, köylü ilk defa uçak gördüğünde koca bir alamet demesi, iki tekerlekli bir şey üstünde giden adamı görünce onu köylünün şeytan sanıp kovalaması, vb. Berkes'e göre, yeniliği kabul edene kadar köylü onu sorgular (Berkes, M., 1941f: 85), fakat genç kuşak ile orta kuşak yeni devri beğenirken ve benimsemesi daha kolayken, yaşlılar eski dönemi överler ve onun devam ettirilmesinden yana tavır takınırlar (Berkes, M., 1941d: 33).

Köyde Ekonomik Yapı

A- Köy Toplumundaki Ekonomik Tabakalaşma:

Dergide, köy toplumu ekonomik açıdan sınıflandırılır. Ağa-köylü-tüccar bu sınıflamada ayrı birer yerler edinir. Ağa köylüyü borçlandırma yoluyla köylünün arazisini elinden alan sınıfı temsil eder. Köylü ise kendi geçimini sürdürmeye çalışan zengin reçber, orta halli reçber ve küçük reçberi temsil eder. Zengin reçber sahip olduğu varlık sayesinde kasabada, şehirde oturarak tüccar sınıfına geçebilir ve köy üzerinde baskın güç haline dönüşebilir. Tüccar ise köy bakkalı, köy kahvecisi ve taşralı tüccardan oluşur. Köylü üzerinde ekonomik güçleri sayesinde baskı uyguladılar ve köylüyü kendilerinin koydukları kurallarla kontrol ederler. Köylü-tüccar ilişkisi ekonomik ilişkiye dayanır ve bu ilişkide her zaman tüccar kazançlı çıkar. Ayrıca tüccar sınıfı içerisinde her zaman taşradaki tüccar daha baskın çıkar.

Dergide, köy toplumunu ekonomik açıdan sınıflandırıldığında köylü ile tüccar (köy bakkalı/köy kahvecisi=bunlar çok kısa zamanda çok zenginleşmekte ve elde ettikleri sermaye sayesinde kasabadaki yeni zengin adayı yada emlak sahipleri arasına karışmaktadırlar) ayrımının yetersizliğinden bahsedilir. Bunun sebebi ise, işine geldiği zaman ya tüccar ya da köylü sınıfına geçen kasabada veya şehirde oturan ve geçimini köylerdeki arazilerini sermayeleri ile idare ederek sağlayan kişilerin varolmasıdır. Bu sınıfı temsil edenler köy bakkalı ve kasabadaki tüccardan daha güçlü bir vaziyettedir (Şanda, 1942a: 11).

Taşradaki tüccar köylünün zenginleşmesini istemez. Çünkü zenginleşen köylü elindeki ürünü iyi bir fiyattan satması sonucu biriktirdiği sermayeyle daha fazla arazi almasına ve toprakların yavaş yavaş tek elde toplanmasına sebep olur. Bu nedenle tüccar köylü elindeki buğday, vb. istediği fiyata alamaz. Bunun dışında tüccarda köylünün elindeki istediği fiyata satın almak için köylüyü borçlandırmakta, köylünün elinde buğday ve paranın kalmadığı dönemde köylüye mal sattığı ve bunun sonucunda elde ettiği sermayeyle İstanbul, İzmir gibi şehirlerde şirket kurmakta yada buradaki şirketlere ortak olmaktadır. Tüccar-köylü ilişkisine bakıldığında küçük reçber ve orta halli reçber tüccara

borcunu ödemek pahasına zengin ağa kesimi karşısında topraklarını kaybetme durumuyla karşı karşıya gelir (Şanda, 1942b: 295-296 ; 1942: 371-372 ve Aytekin, 1943: 486-490).

Köy bakkalı ve kahvecisi köy-şehir arasında dağıtım cihazı görevi görür. Köy bakkalı köy burjuvasını temsil ederken, köy kahvecileri-nalbantlar-değirmen sahipleri aşağı yukarı kasabadaki tüccarı temsil eder. Köy kahvecisi bazı köylerde hem kahve hemde bakkalı aynı anda işleten kişidir ve buna genelde küçük köylerde rastlanılmaktadır. Köy kahvesi, köylünün boş vaktini geçirdiği, iskanbil oyunu oynadığı yer olması dışında köye gelen gidenlerin birleştiği, bir çok pazarlıkların ve satışların cereyan ettiği ilkel bir yapıda sayılabilen bir borsayı temsil eder. Köy bakkalı veya köy kahvecisi köylünün çeşitli ihtiyaçlarını ayağına getirerek köylüyü kasabadaki tüccara gitme sıkıntısından kurtarır, köylünün ürettiği ürünü ihtiyacı olan ürünle değiş tokuş yapmasını sağlar, köylülerin elindeki ürünleri toplayarak bunların kasabaya sevk edilmesinde aracı rolü oynar ve genelde köylüye ihtiyacı olan ürünleri verisiye satar. Köylü için bu durum lehine gözüksede köylü, ağır faizler altında ürünler alarak mağdur edilir. Şöyleki köylü, ip, çivi, vb. ihtiyaçlarını genelde verisiye alır ve mahsul zamanı ağır faizlerle borcunu öder. Bu da borcunu ödeyemeyen ya da ödemek istemeyen köylü ile köy bakkalı arasında ihtilaflar çıkmasına, kanlı kavgaların olmasına sebep olur. Köylü-köy bakkalı arasındaki keskin mücahenin göstergesi olan bu durumda köylü malını bakkala satarken aldanmamaya çalışırken, köy bakkalı ise elinden geldiği kadar gayret ederek fazla kar etmeye çalışır ve her çeşit çareye başvurur. Köylü bu durumda hep mağdur gözüksede içlerinden bazı köylüler “saf köylü” tabiri içine girmez ve bunlarda tüccarı çeşitli hilelerle aldatmaya çalışır (Şanda, H., 1942a: 8-11).

Köylü tüccar ilişkisi irdelendiğinde bu ilişkinin sadece ekonomik olmadığı, köylünün şehirle ilişkisini sağlamada ve köylünün ihtiyaçlarını karşılamasında aracı olan bir tampion görevi üstlendiği görülür. Bu düşünce ileriki yıllarda Kıray’ın yapısal-işlevcilikteki tampion kuramını oluşturmasında ön ayak olacaktır.

B- Köy Toplumunda İlkel Tarıma Karşı Neden Modern Tarım:

Dergide, Türkiye’deki toprak potansiyelini köylünün değerlendiremediği ve elde etmesi gerekenden daha az ürün alma sebebi olarak köylünün modern tarım teknik ve yöntemlerini bilmediğine vurgu yapılır. İlkel yöntemle tarımcılık yapan köylü suni gübreyi bilmemekte, tarım alanını yeterince sulayamamakta, tarımda makine kullanamamaktadır ve buda şehirlerde yetersiz ürüne yol açmaktadır. Kısacası artık köylü şehirliyi besleyecek ürünü elde edememektedir. Bunun içinde köylü toprak ilişkisi değiştirilmeli ve bu anlamda batılılaşma sağlanmalı ve modern tarımcılık yapılmalıdır. Ayrıca geniş topraklarda verimsiz ilkel tekniklerle tarım yapmaktansa dar alanda yüksek verimli tarım yapmanın daha doğru olacağı ve boş kalan insan emeğinin sanayiye akacağı belirtilmiş, tarımda üretim artışı için; devletin örnek uygulamalar gerçekleştirmesi, tarım ürünlerinde araçların kaldırılması, su, gübre, tohum ıslahı konularında çalışmalar yapılması önerilmiştir.

Tarım alanlarının parçalanarak küçülmesinin sebebinin, sadece veraset değil aynı zamanda köylü tarafından tohum, hayvan ve ziraat aletlerinin temin edilememesidir. Toprakların bölünmesini yasalarla engelleme fikrinin ise verimli işletilmeyen alanların bu vasıflarını korumasına sadece yol açacağı, oysa sermaye sahibi köylülerin bu alanları almasıyla sermaye gelişmesinin yaşanacağı bunun da üretimi arttıracacağı savunulur. Bu anlamda özellikle ABD'deki ve bunun yanı sıra diğer batı ülkelerindeki çiftlik modelinin benimsendiği ve bu da bir anlamda toprakların sınırlı ellerde toplanmasının, dolayısıyla kentlere emek akışının savunulması anlamına gelmektedir. Bu anlamdada toprağa dönüş fikrini savunanların sanayileşmenin karşısı bir rol oynadığı konusuna dergide değinilir (Ağırnaslı, 1943: 345; 1944: 182 ve Dinçer, 2008: 208 ve Şanda, 1943: 333).

C- Köy toplumunda Toprak Reformu Nekadar Etkili Olabilir?

Halkçılık politikası doğrultusunda yapılacak toprak reformu ile topraksız köylüye toprak dağıtılması fikrinin üretim davasıyla zannedildiği kadar yakın bir ilişkisi yoktur. Çünkü topraksız köylülerin tarımcılıktaki tek sorunu toprak yokluğu değildir. Topraksız köylülerin toprak dışında işgücü, sermaye, çift hayvanı, tohum yokluğu yaşadığı ve bu nedenlerle topraksız köylüye dağıtılılan toprakları bu nitelikleri ile işleyemeyeceği ve yine ağaya yarıcılıkla işletireceğine dergide gönderme yapılır. Dergide topraksız köylüye toprak dağıtmak dışında köylüye bol miktarda tarımsal araç dağıtılması, bütün ülkede kooperatifler ve köy birlikleri kurması fikrinin gerçekten uzaklığına ve ekonomik olarak imkansızlığında değinilir.

D- Ülkemizdeki Ekonomik Gelişim Seyri

Her ülkenin kendine özgü bir ekonomik gelişim seyri vardır. Bizim ülkemizde ekonomik gelişim seyri sırasıyla aile ekonomisi, köy ekonomisi ve milli ekonomisi/şehir ekonomisi aşamalarıdır. Aile ekonomisi alien ihtiyacına göre ve tarıma dayalı üretim yapılıdır. Ülkemizde aile ekonomisi yok denecek kadar az olup, köy ekonomisi ise tarıma dayanır ve ihtiyaçlarını tarımsal ürünlerle elde eder. Köylü elindeki fazla ürünleri çevre şehir ve bölgelerle mübadele eder. Mübadelelerden doğan fark para ile kapatılır. Bu mübadelede ticarete yol açar. Köylünün zorunlu olan bazı ihtiyaçlarını sağlamak için bazı sanatlar (demirci, arabacı, vb.) ortaya çıkmıştır. Milli ekonomi/şehir ekonomisi ülkemizde nakil tekniğinin gelişmesiyle, demir yolu ağları-yolların artmasıyla ülkenin bir çok köşesine ulaşılmasıyla ve iş bölümünün oluşmasıyla ortaya çıkar. Üretim kazanç prensiplerine göre yapılıdır ve en fazla kar getiren ürün yetiştirilir. Ürünün tüketicisi olmaktan çıkmış ve ihtiyaçlarını ürettiği ürünü satarak elde ettiği parayla sağlar. Üretici piyasa-şehir-dünya ile temastadır. Üretici ürünleri ucuz mal ederek kazancını arttırmak zorundadır. Bu yüzden de ilkel usul yerine modern zirai usullerini, suni gübreyi kullanmak zorundadır (Erzen, 1941: 6-15).

Ülkemiz benzer köylerden- şehirleşmeye (milli iş bölümünün gelişmesi ve bunun sonucunda halkın kaynaşması ile kültürel gelişmenin ortaya çıkması, endüstrileşme-ticare-

tin etkisiyle şehir sayısı-nüfus-millî gelirin artması, vb.) doğru yol amaktadır. Şehirleşme hareketi millî ekonominin gelişimine paralel olarak ilerlerken, ortaçağ köyünü içine alarak eritmekte, millî refahı yükseltmek için kara sabanla toprağı çizmek yerine makinalı tarıma geçmeyi ve kol-hayvan gücünün yerini makina enerjisinin almasını sağlar (Erzen, 1941: 12-14).

E-Köylünün Tüketim Alışkanlığı

Köylü genelde ürettiğini tüketir (buğday, arpa, vb.) ve bunun dışındaki şeker,çay gibi ürünler köylü için hem pahalı, şehirli tüketim alışkanlığıdır. Köylü için şeker, kahve ve çay hem makbul hemde lükstür (Berkes, M., 1941f: 83). Bunlarsa ancak önemli günlerde ve zamanlarda tüketilir.

Neden Köyler Birleştirilmeli?

Bizde köy sayısının kırkbin civarı olduğu söylenece, bu sayı köy kanununun uygulandığı muhtarlıkların sayısı olup, gerçekte bu sayının daha fazla olduğu bir gerçektir. Çünkü bunların bir kısmı oba, mezra, çiftlik adı verilen beş on haneden birleşik köylerden oluşur. Bunun dışında dağınık ve sepme halindeki köy sayısı fazla olduğu için aynı köyden iki ailenin komşuluk ilişkisi ortadan kalktığı, devletin okulu ve doktorunu bu köylere ulaştıramadığı gerçeği bu köylerin birleştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Köylerin birleştirilmesi sonucu köylü tabiatın elinden kurtarılıp hisleriyle, bilinciyle ülkeye mal edilecek, toprak üretimi yeniden organize edilerek köylerde makinalı tarım-kredi-ürünün ıslahı geniş bir sahaya yayılacak ve her köy mevcut kadrolara, okula, sağlık memuruna, demirciye, kunduracıya, araba tamircisine, alet onarıcısı ve veterinerine kavuşacaktır. Bu şekilde doğacak yeni ihtiyaçlar ve görgünün verdiği çalışma ve ulaşma hamlesi köyü yeni gelişmelere hazırlayacak ve köylünün cemiyetten uzak çalışmasının yol açtığı lüzumsuz zaman ve emek israfının engellenerek, kalan kol kuvvetinin toraktan başka sahalarda kullanılması sağlanacaktır. Böylelikle sanayinin ihtiyacı olan sabit işçi sorunuda çözüme kavuşacaktır (Yırcalı, 1941: 14-16).

Köy Davası Şehirleşmek Davasıdır

Dergi, köy sorunu kadar şehirleşme sorunu konusunda değinir. Şehirlerimizin kasabalıktan çıkarılarak modern batı şehirlerine dönüştürülmesi gerektiği konusu üzerinde durur. Bundan kasıttaki şehirleşmiş bir medeniyet oluşturmaktır. Bu şehir tipinde şehrin tekniği köye girmiştir, zirrat makineleşmiş ve rasyonelleşmiştir. Köy şehre tabidir ve şehrin hususiyetleri köye girmiştir. Şehrin, köy üzerindeki değiştirici etkisinin şehrin; teknik, kültür ve davranış kalıplarının yavaşta olsa köyde yer edinmesiyle gerçekleşmiştir (Dinçer, 2008: 208).

Köy Toplumunda Aile Yapısı

Köy toplumunda anne, baba, kadın, erkek, çocuk, yaşlı, genç için üretim yapısı içerisinde farklı görevler tahsis edilse de buldukları pozisyonlarda her biri bir üretim

işçiliğini temsil eder. Bu yapı içerisinde baba bu organizasyonun reisidir, idarecisidir, düzenleyicisi ve işleticisidir. Eğer baba yoksa erkek evlat bu görevleri yerine getirir. Köy toplumunda anne, gelin, elti ve kızlar aile içi üretiminde erkek kadar olmasa da ikinci derece önemli bir yere sahiptir. Tarla işlerinde, ev işlerinde ve varsa küçük kardeşlerine bakmak için kadın gereklidir (Berkes, N., 1941a: 16-25). Kadının iyisi etine dolgun, güçlü-kuvvetli, çalışkan, çok konuşmayan, lafını tartarak konuşan, erkeklerden kaçan, giyimine-kuşamına dikkat eden, ev temizliği iyi olan, gibi erdemlere sahip olmalıdır. Yoksa köy toplumunda saygın bir yeri olmaz (Berkes, M., 1941f: 86-90). Aile üretimi içerisinde üretim işçisi olan çocuklardan erkek çocuk kıza nazaran daha fazla tercih edilmektedir. Çünkü erkek çocuk aile ekonomisi için ve ailenin devamı için bir teminattır (Berkes, N., 1941a: 16-25 ve Berkes, M., 1941f: 82). Köyde erkek çocuğu annesine bakmakla yükümlüdür (Berkes, M., 1941f: 83).⁵

Köylerde aile organizasyonu bozulmamıştır. Gelin- kaynana ilişkisi kız-ana ilişkisi gibidir. Etiler arası çekişmenin olması, bu aile bağlarının kopmadığının önemli bir göstergesidir (Berkes, M., 1941f: 83).⁶

Köy Toplumunda Sağlık

Köy toplumunda sağlık konusuna riayet edilmediği, temizliğe önem verilmediği, tuvalet alışkanlığının yaygınlaşmadığı, köylü için mikrop denilen şeyi bilmedikleri ve köy içlerinde hayvan gübresinin bulunması, köy yakınında bulunan hayvan leşlerinin köyün yada derenin kenarında olmasının hastalık yapacağına bilinmemesi gibi durumlardan bahsedilir, fakat buna rağmen köylünün mikroplara karşı dirençli olduğu görülür. Köy insanı hastalandığında çeşitli koca karı ilaçları ile iyileşmenin yanı sıra yatır, dede denilen evliya türbeleri, ocaklı aileler, üfürükçüler (Büyü, muska, tütsü, dua yaparlar. Şirinlik muskası, sevgilileri birbirinden soğutma büyüğü gibi), cinci hocalar, sihirli ayna ve sacayakları; bu tedavileri uygulayanların ücretide para, tahıl, yiyecek ile ödenir ve ücret genelde yüksek bir mebladır. Ayrıca tedaviyi uygulayanın halk arasındaki kredisini ne kadar başarılı olduğu belirler. Ücra köşelerdeki köylerde bu ilkel usuller daha fazla olmasına rağmen artık yavaş yavaş halk üfürükçülere itimat etmemekte ve bu ilkel yöntemlerin yerine (Berkes, M., 1941g: 155-163) hastahaneleri tercih etmektedirler.

Köy toplumunda sağlık ile köylülerin yaşadığı mekan arasında bağ kurularak şunlar ifade edilir; “Bir köylü baş ağrısı yüzünden bu damların içine girdimi bir daha çıkamaz. Havasızlık ve güneşsizlik onları baş ağrısından vereme, mide fesadından asap bozukluğuna kadar götürür.” (Berkes, N., 1941b: 7-15)

Köy Toplumunda Sanat

Dergi, sanat konusunu köy-şehir ikililiği açısından ele alır ve değerlendirir. Sanatın, köye ve halka inmemesinin sebebi olarak şehirde ortaya çıkan sanatın ancak bildiği ve

5) Kadının, erkek evladı dururken, damadında kalması ve onun tarafından bakılması hem ayıp hem de günahtır. Bu köyün adet ve ahlak sisteminin bir emridir.

6) Köyde kocaya kaçan kadın, dışlanır ve bu durumu hoş karşılanmaz.

tanıdığı konuları işlemedir. Köylülerimiz ve şehirlerimiz geniş cemiyet çerçevesi içinde yanyana fakat birbirinden ayrı, birbirine karşılıklı olarak bağlanmadıkça köy sorunları sanatkara ve şehirdeki sanatta köye hep yabancı kalacaktır. Köyün ve köyden gelen büyük kitlelerin sanata girmesi ancak köy ve şehir arasındaki ananevi duvarın yıkılmasıyla mümkün olacaktır. Köy ile şehir arasında kültür temaslarının başlamasıyla şehirli köy ve köylünün farkına varacak ve köylüde şehir sanatının içine girecektir.

Radyo ve gramafonda çalınan müziklerin köy halkına yabancı olmaması için bunlarda çalınan müziğin halk müziği olması gerektiği ve meyhane müziği gibi olanların ise zamanla azaltılarak, ortadan kaldırılmasına vurgu yapılır. Çünkü köylü, bu meyhane müziği nedeniyle kendi türkülerini söylemekten utanmakta, şehirliğin müziği diye onları anlıyormuş gibi yapıp, çevresine dinlettiriyor ve bndan dolayı halk müziği ölüyor (Berkes, N., 1941e: 194-195).

Dergi, köyle ilgili yazılan şiirleri, hikaye, romanları ve çalışmaları eleştirir. Köyle ilgili yazılanların gerçekteki köy ile benzerliğinin olmadığı, hayaldeki köy ile gerçekteki köyün birbirinden farklı olduğuna vurgu yapılır (Boran, 1941d: 194-195).

Köy Toplumunda Boşzaman Aktiviteleri

Köydeki erkekler boş vakitlerini genelde, kahvede geçirirken (Boran, 1941e: 196), köylü kadının köyde boş vakti yoktur. Çünkü o vakitlerde de elişi ve kışlık yiyecek (tarhana, gibi) yaparak aile ekonomisine katkı sağlarlar (Berkes, M., 1942: 331). Kışın tandır etrafında kadınlar ve çocuklar sohbet ederler. Bu anlamda erkek için köy odası ne ise kadın ve çocuklar içinde tandır odur (Aytekin, 1941b: 141-145).⁷

Köylü köy okuma odasında bir şeyler okuyup, ufkunu genişletmeyi ve bir şeyler öğrenmeyi istemez. Bunların işine yaramayacağını düşünür. Bu nedenle de köylü okumaya karşı ilgisizdir (Boran, 1941e: 196).

Köy Toplumunda Medeni Kanun ve Soyadı Kanunun Görünüştaki Durumu:

Dergide köydeki toplumsal yapı dışında medeni kanun, soyadı kanunun ne kadar yayıldığı konularına değinilir. Fakat bundaki amaç kendisinden önceki dergilerin inkılapları halka benimsetme kaygısından ziyade bunların ne kadar yayılıp yayılmadığı ve bunların yayılma sürecinde kültürün etkinliğini ortaya koymaktır. Ayrıca modernleşme ve kentleşmenin köydeki bu konulardaki değiştiriciliği hakkında da bilgi verilmeye çalışıldığı görülür.

Öncelikle köylü için isim soyadından daha önemlidir. Soyadı köylüler tarafından pek kullanılmaz. Köyde aileler eski aile adlarıyla tanınırlar. Köylü bir, iki kuşak evvel köye gelip yerleşen aileleri yabancı sayarlar. Köylü genelde soyadı olarak türkçe kökenli soyadları, bazısında aile lakabı, gelinen yer, kişilerin mesleği veya kişiliğine göre soyadları, vb. aldığı görülür. Köyde soy ismi fazla tutulmamakla birlikte genelde

7) Köy toplunda tandır, ocağın tütmesi, ocağın yani ailenin devamını simgeler. Tandır; ekmeğin pişen, yemek pişen yer dışında yüzyüze ilişkinin, köy toplumunda ve köy ailesinde dayanışmanın göstergesidir.

resmi işlerde kullanılır. Köylü için soyaddan çok ailenin lakabıyla tanınır. Lakap kişilerin isteğiyle değil, bazen uzuvlardaki kusura göre, dedelerin ünvanı yada mesleğine görede lakap verilir. Lakaplar verilmiş nedeni unutulunca değişebilir veya aileden biri sivrilirse yeni lakap verilebilir (Berkes, M., 1941e: 29-38).

Modernleşme ve şehirleşmenin köyde konulan soyisim kadar, isimler üzerinede etkisinin ne boyutta olduğu ve köylülerin çocuklarına isim koyarken hangi kriterleri dikkate aldığı konusuna değinilir. Bu anlamda köylü daha çok çocuklarına dini isimler koyar ve bunun dışında köylü çocuklarına; arapça adlar, şehirde artık kullanılmayan yada şehirde hiç kullanılmadığı halde köyde moda olan isimleri koyar. Bunun dışında köylüde çift isim koyma alışkanlığı vardır ve bunlar genelde dini simgeyi teşkil eder. (Hacı, Siyit, Şeyh, vb.) Köylüde dede ve ebelerinin isimlerini alırlar. Eğer dedenin asıl ismi yerine lakabı kullanılıyorsa çocuğada dedenin lakabı isim olarak konulur. Çocuklara baba tarafının gönlü yapıldıktan sonra ana tarafındaki ölmüş teyze, dayı, vb. de konulur. Ölen çocuğun ismi yeni doğana konulabilirken, yeni doğana ölen babasının ismidde verilir. Köyde çocuğun sağlığı, şahsiyeti ve karakteri ile ismi arasında bir ilişki kurulur. Çocuğun ismi eğer hoca ağır geldi derse değiştirilir, hep kız çocuğu oluyorsa erkek doğsun diye belirli isimler (Yeter, vb.) verilir, biri delirmişse o isim artık kimseye koyulmaz, çocuk yaşaşın diye (Dursun, Yaşar, vb.) isimler konulur (Berkes, M., 1941e: 29-38). Köylü için isim ataya saygı, soyun devamı, dini şefaahat gibi anlamlar yüklenir ve bu anlamda isim kişiyi sadece temsil etmez köyü, dini, aileyi de bir bakıma temsil eder.

Dergide soyadı, isim gibi unsurlar dışında medeni kanunun kavramında dikkat çekilmiştir. Ancak bunlardan ekonomik yapıyla özellikle ilgili olan miras hakkı üzerinde durulmuştur. Kadının medeni kanundan dolayı mirasta hak sahibi olması toprağın parçalanmasına sebep olması, köy ailesinin elindeki toprakla geçinemesine sebep olması gibi konulara değinilmiştir (Berkes, N., 1941a: 16-25). Köydeki kadın ya toprak parçalanmasın diye akrabasıyla evlenmekte, evlendikten sonra babanın topraklarından pay almamakta yada yerine başka bir şeyler verilmektedir. Kadının köydeki konumunun değişmesi için öncelikle gelenek, görenekler ve alışkanlıkların değiştirilmesi yada bunları yaşatan koşulların ortadan kaldırılması gerektiği konusuna dikkat çekilmiştir (Berkes, M., 1942: 331).⁸

Dergide köyle ilgili çeşitli yazarların; Sıtkı Yırcalı; 1941'de "Büyük Köye Doğru", Nejdet Erzen; 1941'de "Endüstri ve Şehirleşme Davamız", Behice Sadık Boran; 1941'de "Şehir ve Şehirleşme Davamız", "İptidailik ve Medenilik Meselesi", "Mücrim Mahalleler" ve "Modern Şehir Örneği", 1942'de "Sanayide Köylü-İşçi", Mediha Berkes; 1941'de "Türk köyünün Tetkikine Başlarken", "Köyü Nasıl Tanıyorlar", "Köyü Nasıl Tanıdım", "Köyde Şehirli", "Adlar ve Lakaplar", "Mizah Mecmuaları", "Mekteplerde Batıl İtikat", "Fadime-Cevriye-Kadın", "Üfürükçüler", "Küfeli Melekler", 1942'de

8) İşte o zaman köylü kadın sosyal hayattaki gerçek konumuna ulaşabilecek, kendini geliştirebilecektir. Kadının sömürülen emeğinin yerini tarımsal araçlar alacak ve kadın bir feminen olarak haklarını savunacak ve erkeklerle aynı haklara teoride değil, uygulama alanında sahip olacaktır.

“Toprağın Çocukları” (Niyazi Berkes’le Beraber yapılmıştır), “Bir Köy Düğünü” ve “Köyde Kadının Durumu”, 1943’de “Köy Gençliği”, “Köyde Yaşayış” ve “Köyde Sağlık”tır. Niyazi Berkes; 1941’de “Köy Nüfusu”, “Köy Şekilleri” ve Garp Medeniyeti ve Biz, 1943’de “Modern Ekonominin Temelleri”, “Modern Ekonominin Doğuşu” ve “Modern Ekonomi Tezatlari”, Hüseyin Avni Şanda; “1942’de “Köylüyle Kim Alay Ediyor”, “Köy Bakkalları ve Kahvecileri” ve “Hangi Köylü Zenginleşiyor”, Hüseyin Avni Şanda; 1943’de “Köylü İşletmeleri Küçülüyor mu”, Halil Aytekin; 1943’de “Köylerin Bugünkü İaşe Durumu”, Niyazi Ağırnaslı; 1943’de “Toprak Dağıtımı”, 1944’de “Zirai İstihsal Davamız” adlı çalışmalarını yaptıkları görülür.

Sonuç

Bu araştırmamızda ilk köy dergisi olan “Yurt ve Dünya Dergisi” incelenerek, köy sosyolojisi açısından ilk bilimsel çalışmalarda nelerin öncelikle araştırıldığı konusu üzerine yoğunlaşmıştır. Çalışmada yapılan veri analizleriyle köycü söylem dışında, köylerde inkılap ve ilkelerin işleyişi, köy kalkınmasındaki temel sorunlar ve buna ilişkin bilim adamlarının önerilerine dikkat çekilmeye çalışmıştır. Bununla birlikte köy sosyolojisinin tarihsel gelişimi ortaya koyularak, bu bilim alanının o dönemdeki seyrini saptanarak ve bilimsel ilkelerini belirlemiştir.

Kaynakça

- Ağırnaslı, N. (1943). “Toprak Dağıtımı”. Yurt ve Dünya Dergisi, 33: 345.
- Ağırnaslı, N. (1944). “Zirai İstihsal Davamız”. Yurt ve Dünya Dergisi, 42: 182.
- Arı, O. (1985). Köy Sosyolojisi Okuma Kitabı (2.Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Aytekin, H. (1943). “Köylerin Bugünkü İaşe Durumu”. Yurt ve Dünya Dergisi, 36: 486-490
- Aytekin, S. (1941a). “Okuduklarımız: Kitaplar”. Yurt ve Dünya Dergisi, 10: 244-247.
- Aytekin, S. (1941b). “Tandır”. Yurt ve Dünya Dergisi, 9: 141-146.
- Ali, S. (1941). “İyi Anlaşılan Bir Konferans”, Yurt ve Dünya Dergisi, 12: 323-325.
- Berkes, M. (1941a). “Türk Köyünün Tetkikine Başlarken”. Yurt ve Dünya Dergisi, 1: 26-30.
- Berkes, M. (1941b). “Köyü Nasıl Tanıyorlar”. Yurt ve Dünya Dergisi, 2: 16-24.
- Berkes, M. (1941c). “Köyü Nasıl Tanıdım”. Yurt ve Dünya Dergisi, Ankara, 3: 10-16.
- Berkes, M. (1941d) “Köyde Şehirli”. Yurt ve Dünya Dergisi, 4: 30-39.
- Berkes, M. (1941e). “Adlar ve Lakaplar”. Yurt ve Dünya Dergisi, 5: 29-38.
- Berkes, M. (1941f) “Fadime Hala-Cevriye Kadın”. Yurt ve Dünya Dergisi, 8: 80-89.
- Berkes, M. (1941g). “Üfürükçüler”. Yurt ve Dünya Dergisi, 9:155-163.
- Berkes, M. (1942). “Kadının Durumu”. Yurt ve Dünya Dergisi, 21: 331.
- Berkes, N. (1941a). “Köyde Nüfus”. Yurt ve Dünya Dergisi, 4: 16-25.

- Berkes, N. (1941b). “Köy Şekilleri”. Yurt ve Dünya Dergisi, 7: 7-15.
- Berkes, N. (1941c). “Garp Medeniyeti ve Biz”. Yurt ve Dünya Dergisi, 9: 134-140.
- Berkes, N. (1941d). “Hadiseler ve Düşünceler: Fikir Seferberliği”. Yurt ve Dünya Dergisi, 9: 195-196.
- Berkes, N. (1941e). “Radyoda Meyhane Musikisi”. Yurt ve Dünya Dergisi, 10: 194-195.
- Berkes, N. (1942). “Bazı Ankara Köyleri Üzerinde Bir Araştırma”. Ankara: Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Enstitüsü Neşriyatı
- Boran, B. S. (1941a). “Şehir ve Şehirleşme Davamız”. Yurt ve Dünya Dergisi, 3: 25-35.
- Boran, B. S. (1941b). “Modern Şehir Örneği”. Yurt ve Dünya Dergisi, 6: 9-17.
- Boran, B. S. (1941c). “İptidailik ve Medenilik”. Yurt ve Dünya Dergisi, 9:146-154.
- Boran, B. S. (1941d) “Hayal ve Hakikat”. Yurt ve Dünya Dergisi, 10: 195-196.
- Boran, B. S. (1941e). “Boş Vakit Meselesi”. Yurt ve Dünya Dergisi, 10: 196.
- Boratav, P. N. (1941a). “Köy Seferberliği”. Yurt ve Dünya Dergisi, 8: 127-128.
- Boratav, P. N. (1941b). “Mecmualar Bir Cevaba Cevap”. Yurt ve Dünya Dergisi, 8: 122-125.
- Boratav, P. N. (1941c). “Köy Kalkınması İçin Bulunan İksir”. Yurt ve Dünya Dergisi, 8, 149-150.
- Dinçer, Hasan, (2008). “II. Dünya Savaşı Yıllarında Bir Dergi:Yurt ve Dünya”. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, 42, 193-230.
- Erzen, N. 1941, “Endüstri ve Şehirleşme Hareketimiz”. Yurt ve Dünya Dergisi, 5, 6-15.
- Kaçmazoğlu, H. B. (1999). “Türk Sosyoloji Tarihi Üzerine Araştırmalar”. İstanbul: Birey Yayıncılık.
- Kazmaz, S. (1941). “Eski Bir Köy Romanı”. Yurt ve Dünya Dergisi, 12, 326-336.
- Şanda, H. A. (1942a). “Köy Bakkalları ve Kahvecileri”. Yurt ve Dünya Dergisi, 13, 8-11.
- Şanda, H. A. (1942b). “Hangi Köylü Zenginleşiyor”. Yurt ve Dünya Dergisi, 20, 295-297
- Şanda, H. A. (1942c). “Köylüyle Kim Alay Ediyor”. Yurt ve Dünya Dergisi, 22-23, 371-375
- Şanda, H. A. (1943). “Köylü İşletmeleri Küçülüyor mu?”. Yurt ve Dünya Dergisi, 33, 333
- Şenyürek, M. (1941). “Kültürün Tekamülü”. Yurt ve Dünya Dergisi, 4, 8-15.
- Türkdoğan, O. (2006). Türkiye’de Köy Sosyolojisi. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Türkdoğan, O. (1970). “Türkiye’de Köy Sosyolojisinin Temel Sorunları”. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 76, İşletme Fakültesi Ders Kitapları Serisi 3.
- Yırcalı, S. (1941). “Büyük Köye Doğru”. Yurt ve Dünya Dergisi, 2, 6-15.